

ΣΤΕ 2475/2010 [Νόμιμος καθορισμός χώρου για την ανέγερση ενοριακού ναού]

Περίληψη

-Η έκταση που χαρακτηρίζεται ως χώρος ναού, δηλαδή κοινωφελών εγκαταστάσεων, αντικαθιστάται με την έκταση σε άλλο Ο.Τ. που ήταν μέχρι τώρα οικοδομήσιμος δημοτικός ακάλυπτος χώρος, βρίσκεται στην ίδια πολεοδομική ενότητα και δεν είναι, συνεπώς, απομακρυσμένη.

Επίσης, είναι κατά πολύ μεγαλύτερη από τη χαρακτηριζόμενη ως χώρος ιερού ναού, με συνέπεια όχι μόνο να μην υπάρχει επιδείνωση των οικιστικών συνθηκών της περιοχής αλλά, να προκύπτει βελτίωσή τους.

-Η χωροθέτηση του ναού δεν αντιβαίνει με τη σχετική κατεύθυνση του ισχύοντος Γ.Π.Σ. της περιοχής για μεταφορά του κοιμητηρίου σε άλλη περιοχή και η προβλεπόμενη στην περιοχή χρήση αμιγούς κατοικίας περιλαμβάνει και τη χρήση «Θρησκευτικοί χώροι».

Τέλος, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου ούτε οι αιτούντες επικαλούνται ότι από την πρόβλεψη, υπό τις εκτεθείσες συνθήκες ενοριακού ναού σε πολεοδομημένη περιοχή επέρχονται σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις σε φυσικά ή πολιτιστικά στοιχεία και γενικότερα στο περιβάλλον, ώστε να ανακύπτει ζήτημα προηγούμενης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων.

Πρόεδρος: Κ. Μενουδάκος

Εισηγητής: Αθ. Ράντος

Δικηγόροι: Αικ. Ψάλτη, Κ. Παπανικολάου, Βασ. Μπαλάσης

Βασικές σκέψεις

2. Επειδή, με την αίτηση αυτή ζητείται η ακύρωση της υπ' αριθ. οικ. 4176/212/15-2-2007 (και όχι 15-2-2006, όπως από προφανή παραδρομή αναγράφεται στην πράξη) αποφάσεως του Νομάρχη Αθηνών (ΦΕΚ, τ. Αν. Απαλ. και Πολεοδ. Θεμ. 103/16-3-2007), κατά το μέρος της με το οποίο τροποποιήθηκε το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο Δήμου Αμαρουσίου Αττικής, με τον καθορισμό χώρου προ του Δημοτικού Κοιμητηρίου Αμαρουσίου, ως χώρου για την ανέγερση Ιερού Ναού. Στην δίκη παρεμβαίνουν με κοινό δικόγραφο υπέρ του κύρους της προσβαλλομένης πράξεως το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο του Ιερού Ναού Αγίου Ελευθερίου Αμαρουσίου και η συσταθείσα για την ανέγερση στον ανωτέρω χώρο Ιερού Ναού Ερανική Επιτροπή.

3. Επειδή, οι αιτούντες φερόμενοι, κατά τα προσκομισθέντα υπό αυτών στοιχεία, ως κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής ανεγέρσεως του Ιερού Ναού; με έννομο συμφέρον ασκούν την κρινομένη αίτηση. Εξ άλλου, με έννομο συμφέρον ασκείται και η

παρέμβαση του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του υπό ανέγερση ναού, καθώς και της προς τούτο συσταθείσης ερανικής επιτροπής.

4. Επειδή, με την προσβαλλομένη νομαρχιακή απόφαση επιχειρείται εντετοπισμένη τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου Αμαρουσίου, εγκείμενη στην κατάργηση τμήματος κοινοχρήστου χώρου του προ του Κοιμητηρίου Αμαρουσίου ευρισκομένου ευρύτερου κοινοχρήστου χώρου, με την οριοθέτηση, με ερυθρό περίγραμμα, χώρου για την ανέγερση Ιερού Ναού και τον χαρακτηρισμό τμήματος του πλησιοχώρου οικοδομικού τετραγώνου (Ο.Τ.) 1029 σε κοινόχρηστο χώρο-παιδική γωνιά-πεζόδρομο. Με την κρινομένη αίτηση προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι μη νομίμως η πράξη αυτή εξεδόθη από τον Νομάρχη, διότι η τροποποίηση του σχεδίου έπρεπε να εγκριθεί με προεδρικό διάταγμα για τον λόγο ότι οι σχετικές με την οικεία αρμοδιότητα διατάξεις του άρθρου 10 του ν. 3044/2002 έχουν κριθεί αντίθετες προς το Σύνταγμα. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η επίμαχη τροποποίηση είναι, κατά τα προεκτεθέντα, εντετοπισμένη και, συνεπώς, δεν ήταν, κατά νόμο, αναγκαία η εν προκειμένω έκδοση προεδρικού διατάγματος (πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 3661/2005).

5. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι η έκδοση προεδρικού διατάγματος ήταν εν προκειμένω αναγκαία και για τον λόγο ότι, κατά νόμο (άρθρο 2 του Κανονισμού της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος 8/1979, ΦΕΚ Α΄ 1/1980, και όχι 8/1980, όπως από προφανή παραδρομή αναγράφεται στο δικόγραφο), για την ίδρυση ενοριακού Ιερού Ναού απαιτείται η έκδοση προεδρικού διατάγματος, με πρόταση του Υπουργού Εθνικής Παιδείας. Προβάλλεται επίσης, συναφώς, ότι δεν τηρήθηκαν ούτε οι προβλεπόμενοι στον εν λόγω Κανονισμό τύποι για την ίδρυση ενορίας. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι το προβλεπόμενο από την εν λόγω διάταξη προεδρικό διάταγμα και οι λοιποί μνημονευόμενοι στη διάταξη αυτής τύποι, όπως η υποβολή αιτήσεως υπογραφόμενης από συγκεκριμένο αριθμό οικογενειών, απαιτούνται για την οργανωτικού χαρακτήρα ίδρυση ενοριακού ναού ως νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου και όχι για τις πολεοδομικού περιεχομένου πράξεις αφορισμού του αναγκαίου για την ανέγερση του κτίσματος του ναού χώρου.

6. Επειδή, η κατά τις διατάξεις των άρθρων 3, 9 και 70 του ν. δ/τος της 17-7-1923 (άρθρα 154 παρ. 5 έως 7, 152 παρ. 1 και 6 και 160 παρ. 1 και 2 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας, π.δ. της 14/27-7-1999, Δ' 580) ενεργούμενη τροποποίηση εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως και θέσπιση όρων δομήσεως στην αυτή περιοχή πρέπει να υπαγορεύεται από πολεοδομικά κριτήρια αναγόμενα στην υγιεινή, ασφάλεια, κυκλοφορία και αισθητική της πόλεως και στην κάλυψη των αναγκών της σε κοινοχρήστους χώρους και χώρους ανεγέρσεως κοινωφελών κτιρίων. Όταν η τροποποίηση αυτή είναι εντετοπισμένη, πρέπει να αιτιολογείται ειδικώς ως προς την συνδρομή των κατά τα ανωτέρω κριτηρίων, η αιτιολογία δε αυτή μπορεί να προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου που συνοδεύουν την τελική πράξη, με την οποία εγκρίνεται η τροποποίηση. Εξ άλλου, κατά την τροποποίηση σχεδίου πόλεως δεν συγχωρείται, κατ' αρχήν, η μείωση κοινοχρήστων χώρων, αλλ' επιτρέπεται μόνον

η για πολεοδομικούς λόγους αναδιτάξή τους, ώστε το συνολικό ποσοστό τους να παραμένει τουλάχιστον το αυτό.

7. Επειδή, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, με την υπ' αριθ. 299/29-7-2003 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου (Δ.Σ.) Αμαρουσίου παραχωρήθηκε δωρεάν στην παρεμβαίνουσα ερανική επιτροπή, κατόπιν από μακρού (προ του έτους 1998) εκκρεμούντος αιτήματός της, η χρήση χώρου («τμήματος του κοινόχρηστου χώρου (parking)») εμβαδού 1750 τετρ. μέτρων περίπου, έμπροσθεν της εισόδου του δημοτικού κοιμητηρίου, για την ανέγερση Ιερού Ναού, επιφανείας 510 τετρ. μέτρων περίπου. Η παραχώρηση έγινε για την κάλυψη των λατρευτικών αναγκών των κατοίκων της περιοχής «και του κοιμητηρίου», όπως αναγράφεται στην απόφαση. Με την μεταγενέστερη υπ' αριθ. 1/2004 απόφαση του αυτού Δ.Σ. απαλείφθηκε η αναφορά στις ανάγκες του κοιμητηρίου και ορίσθηκε ρητά ότι ο ναός θα είναι απλώς ενοριακός και θα καλύπτει τις θρησκευτικές ανάγκες των κατοίκων του Ανατολικού Αμαρουσίου, ενώ με την νεώτερη υπ' αριθ. 58/2006 απόφαση του Δ.Σ. διευκρινίσθηκε, με την μορφή ορθής επαναλήψεως της υπ' αριθ. 299/2003 αποφάσεως, ότι η πράγματι παραχωρούμενη έκταση έχει εμβαδόν 603 τετρ. μέτρων, όσο και το περίγραμμα του ναού, δεδομένου ότι οι ισχύοντες στην περιοχή όροι δομήσεως επέτρεπαν την ανέγερση του ναού στο εν λόγω περίγραμμα χωρίς την ανάγκη πρόσθετης επιφάνειας. Εν όψει δε του ότι η παραχωρούμενη έκταση είχε, κατά το εγκεκριμένο ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής, τον χαρακτήρα κοινοχρήστου χώρου και, ως εκ τούτου, έπρεπε να αντισταθμισθεί πολεοδομικώς ο χαρακτηρισμός της σε χώρο ανεγέρσεως κοινωφελών κτιρίων, προωθήθηκε η διαδικασία ταυτόχρονης τροποποιήσεως του σχεδίου στο Ο.Τ. 1029, με τον χαρακτηρισμό τμήματός του, που ήταν οικοδομήσιμος χώρος, χαρακτηριζόμενος ως αδιάθετο οικόπεδο, σε κοινόχρηστο χώρο-παιδική γωνιά-πεζόδρομο. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, τόσο το κοιμητήριο και η προ αυτού έκταση, συνολικού εμβαδού 4000 περίπου τετρ. μέτρων, όσο και το Ο.Τ. 1029 εμπίπτουν στα όρια της αυτής πολεοδομικής ενότητας 15 (Καρπάθικα-Ηπειρώτικα) του Δήμου. Η έκταση των 4000 τετρ. μέτρων εμφανίζεται στο σχεδιάγραμμα που συνοδεύει το από 29-10-1960 β.δ. «περί τροποποιήσεως και επεκτάσεως του ρυμοτομικού σχεδίου Αμαρουσίου...» (Α' 168) ως ελεύθερος χώρος, που εξυπηρετεί λειτουργικώς το κοιμητήριο, έχει δε ασφαλοστρωθεί και χρησιμεύει, εν τοις πράγμασι, ως χώρος σταθμεύσεως των οχημάτων των περιοίκων και των επισκεπτών του κοιμητηρίου. Το καταλαμβανόμενο από τον χώρο ιερού ναού τμήμα της εκτάσεως ευρίσκεται προ της εμπρόσθιας όψεως του κοιμητηρίου, παρεμβάλλεται δε μεταξύ του υπολοίπου τμήματος της εκτάσεως, το οποίο χαρακτηρίζεται πλέον ρητώς ως κοινόχρηστος χώρος, και της εκτός σχεδίου περιοχής του Δήμου. Για την τεκμηρίωση της πολεοδομικής ανάγκης ανεγέρσεως του νέου Ιερού Ναού, υπεβλήθη από τον Δήμο Αμαρουσίου, κατόπιν σχετικής παραγγελίας του ΣΧΟΠ, η από 30-6-2006 τεχνική έκθεση, στην οποία αναφέρεται ότι τέσσερεις πολεοδομικές ενότητες του Δήμου, που ευρίσκονται στην ανατολική πλευρά της λεωφ. Κηφισίας δεν έχουν ενοριακό ναό, με συνέπεια να χρειάζεται να διανυθεί απόσταση έως και δύο χιλιομέτρων για την προσέλευση των κατοίκων σε ιερό ναό. Αναφέρεται επίσης ότι η

προτεινόμενη θέση ευρίσκεται στο κέντρο βάρους των τεσσάρων αυτών πολεοδομικών ενοτήτων, είναι δε κατάλληλη για τον σκοπό για τον οποίο προορίζεται, διότι ευρίσκεται σε ανοικτή περιοχή, περιβαλλόμενη από την μεγάλη ανοικτή έκταση του κοιμητηρίου και την εκτός σχεδίου κατάφυτη περιοχή του Δήμου. Τελικώς, μετά τήρηση της οικείας διαδικασίας, την έκδοση θετικών γνωμοδοτήσεων του Δ.Σ. Αμαρουσίου και του ΣΧΟΠ και την απόρριψη υποβληθεισών από περιοίκους ενστάσεων κατά της σχεδιαζόμενης τροποποίησης, εξεδόθη η προσβαλλόμενη πράξη.

8. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι με την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως επιχειρείται αντίθετη προς το Σύνταγμα μετατροπή κοινοχρήστου χώρου σε οικοδομήσιμο, με συνέπεια την επιδείνωση του οικιστικού περιβάλλοντος της περιοχής, καθώς και ότι ο χαρακτηρισμός του χώρου στο Ο.Τ. 1029 ως κοινοχρήστου, που είναι απομεμακρυσμένος, δεν αποκαθιστά προσηκόντως την μείωση αυτή κοινοχρήστου χώρου. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι η μεν χαρακτηριζόμενη ως χώρος ναού, δηλαδή κοινωφελών εγκαταστάσεων, έκταση αντικαθιστάται, κατά τα ήδη εκτεθέντα, με την έκταση στο Ο.Τ. 1029, η τελευταία δε αυτή έκταση, που ήταν, μέχρι τώρα, οικοδομήσιμος δημοτικός ακάλυπτος χώρος ευρίσκεται στην αυτή πολεοδομική ενότητα με τον προ του κοιμητηρίου χώρο και δεν είναι, συνεπώς, απομεμακρυσμένη. Εξάλλου, η έκταση αυτή έχει, κατά τα στοιχεία του φακέλου, εμβαδόν 1845,78 τετρ. μέτρων, είναι δηλαδή, κατά πολύ μεγαλύτερη από την χαρακτηριζόμενη ως χώρος ιερού ναού έκταση, με συνέπεια όχι μόνον να μην υπάρχει, από την προβαλλόμενη άποψη, επιδείνωση των οικιστικών συνθηκών της περιοχής αλλά, αντιθέτως, να προκύπτει, από την αυτή άποψη, βελτίωσή τους.

9. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι μη νομίμως και κατά παράβαση των ορισμών των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 1 του π. δ/τος 1128/1980 (Α' 284) και του άρθρου 1 του α.ν. 582/1968 (Α' 225) επιχειρείται ανέγερση κοιμητηριακού ναού χωρίς την τήρηση των κατά τις διατάξεις αυτές αποστάσεων και διαδικασιών. Ανεξαρτήτως, όμως, του γεγονότος ότι οι αποστάσεις και διαδικασίες αυτές πρέπει να τηρούνται, για λόγους δημόσιας υγιεινής, για την δημιουργία κοιμητηρίου και όχι ιερού ναού, ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί προεχόντως διότι, κατά τα εκτεθέντα στην σκέψη 8, ο υπό ανέγερση Ιερός Ναός δεν είναι κοιμητηριακός αλλ' ενοριακός, τούτο δε ρητώς διευκρινίσθηκε με την νεώτερη υπ' αριθ. 1/2004 απόφαση του Δ.Σ. Αμαρουσίου. Για τον αυτό λόγο πρέπει να απορριφθεί και ο περαιτέρω προβαλλόμενος λόγος ακυρώσεως περί ελλείψεως νομίμου και επαρκούς αιτιολογίας για την ανέγερση κοιμητηριακού ναού, εν όψει της ήδη υπάρξεως ναού με τον προορισμό αυτόν εντός του χώρου του κοιμητηρίου. Τέλος, είναι απορριπτέος ως αναπόδεκτος ο λόγος ακυρώσεως περί καταχρήσεως εξουσίας λόγω της, κατά τους αιτούντες, ανεγέρσεως ναού υπό το όνομα ενοριακού ναού, αντί της, κατ' αυτούς, σκοπούμενης ανεγέρσεως κοιμητηριακού ναού.

9. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι με την έκδοση της προσβαλλομένης πράξεως παραβιάζεται ο σκοπός της επιχειρηθείσης το έτος 1959

(πράξη 171/59) απαλλοτριώσεως της επίμαχης εκτάσεως προς επέκταση του κοιμητηρίου Αμαρουσίου. Ανεξαρτήτως, όμως, εάν η ύπαρξη της πράξεως αυτής θα εμπόδιζε την ανέγερση ιερού ναού στην εν λόγω έκταση, από την υπ' αριθ.

171/23-7-1959 πράξη του Προϊσταμένου του 4ου Γραφείου του Πολεοδομικού Γραφείου Αθηνών-Προαστείων περί «απαλλοτριώσεως και αναλογισμού αποζημιώσεως λόγω ρυμοτομίας ιδιοκτησίας κειμένης εις Αμαρούσιον και παρά τας οδούς Μελισσίων και Αναπαύσεως», στην οποία αναφέρεται ότι ο Δήμος Αμαρουσίου πρέπει να αποζημιώσει, λόγω απαλλοτριώσεως, ιδιώτες «λόγω ρυμοτομίας προς εφαρμογήν του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου εις τον χώρο τον προβλεπόμενον υπό τούτου ως Νεκροταφείον», δεν προκύπτουν, πάντως, τα προβαλλόμενα από τους αιτούντες σχετικά με την απαλλοτρίωσή του προ του κοιμητηρίου επίμαχου χώρου.

10. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι μη νομίμως δεν εξετάσθηκαν οι επιδράσεις από την επίμαχη τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου στις υπόλοιπες ρυθμίσεις του Γ.Π.Σ του Δήμου Αμαρουσίου, λαμβανομένου υπ' όψιν του γεγονότος ότι η περιοχή που χωροθετείται ο ναός είναι αμιγούς κατοικίας και γειτνιάζει με εκτός σχεδίου περιοχή. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος, δεδομένου ότι αφ' ενός μεν η χωροθέτηση του ναού ουδόλως αντιβαίνει, αλλά μάλλον εναρμονίζεται με την υφιστάμενη και ισχύουσα κατεύθυνση του εγκεκριμένου Γ.Π.Σ. της περιοχής (απόφαση Υπουργού ΠΕΧΩΔΕ αριθ. 103571/7467/17-12-1991, Δ' 968, όπως τροποποιηθείσα ισχύει) για μεταφορά του κοιμητηρίου σε άλλη περιοχή, και η προβλεπόμενη στην περιοχή χρήση αμιγούς κατοικίας περιλαμβάνει, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 231 αριθ. 7 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (π. δ/γμα της 14/27-7-1999 Δ' 580) που αποδίδει το περιεχόμενο του άρθρου 2 του π. δ. της 23-2/6-3-1987 «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης» (Δ' 166), και την χρήση «Θρησκευτικοί χώροι», αφ' ετέρου δε στην μνημονευθείσα στην σκέψη 8 από 30-6-2006 τεχνική έκθεση, παρατίθενται ειδικώς δεδομένα σε επίπεδο πλειόνων πολεοδομικών ενοτήτων, βάσει των οποίων αιτιολογείται επαρκώς η χωροθέτηση, ενώ ρητώς συνεκτιμάται η σχέση εγγύτητος του επιλεγόμενου χώρου με την γειτονική εκτός σχεδίου περιοχή του Δήμου.

12. Επειδή, προβάλλεται, ως λόγος ακυρώσεως, ότι κατά παράβαση των ορισμών της κ.υ.α. 25535/3281/2002 (Β 1463) εξεδόθη η προσβαλλομένη πράξη χωρίς την προηγούμενη έγκριση περιβαλλοντικών όρων, ενώ με αυτήν επιχειρείται, κατά τους αιτούντες κατάργηση χώρου σταθμεύσεως, ίδρυση κοιμητηρίου και πολεοδομικός σχεδιασμός. Ο λόγος αυτός ακυρώσεως, όπως προβάλλεται, πρέπει να απορριφθεί προεχόντως διότι η μεν μνημονευόμενη στην αίτηση ακυρώσεως κ.υ.α., με την οποία ανατίθεται στον Γενικό Γραμματέα της Περιφέρειας η αρμοδιότητα εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων και τα έργα και δραστηριότητες της υποκατηγορίας 2 κατηγορίας Α', σε ορισμένες εξαιρέσεις, δεν έχει το αποδιδόμενο με την αίτηση ακυρώσεως περιεχόμενο, ενώ, κατά τα ήδη εκτεθέντα, δεν επιχειρείται με την προσβαλλομένη νομαρχιακή απόφαση ούτε κατάργηση, μη προβλεπόμενου άλλωστε, χώρου σταθμεύσεως ούτε δημιουργία χώρου κοιμητηρίου. Τέλος, δεν προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου αλλ' ούτε οι αιτούντες επικαλούνται ότι από την πρόβλεψη,

υπό τις εκτεθείσες συνθήκες χωροθέτησεως ενοριακού ναού σε πολεοδομημένη περιοχή επέρχονται σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις στην οικιστική περιοχή, σε ευρισκόμενα εντός φυσικά ή πολιτιστικά στοιχεία και, γενικότερα, στο περιβάλλον, ώστε να ανακύπτει ζήτημα προηγούμενης εγκρίσεως περιβαλλοντικών όρων (πρβλ ΣτΕ 3440/2002).

13. Επειδή, κατόπιν τούτων, η κρινομένη αίτηση πρέπει να απορριφθεί και να γίνει δεκτή η παρέμβαση.